

ความต้องการจำเป็นการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น
THE NEEDS FOR DEVELOPING INTERNAL QUALITY ASSURANCE OPERATION OF
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF PROVINCIAL LEARNING ENCOURAGEMENT,
KHON KAEN PROVINCE

ชนิษฐา อันทะปัญญา^{1*} และ ชชาติชาย เกตุพรหม²

Khanistha Antapunya^{1*} and Chatchai Ketprom²

(วันที่รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2569, วันที่แก้ไขบทความ: 23 เมษายน 2569, วันที่ตอบรับ: 30 เมษายน 2569)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 265 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 7 ตอน 35 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 1.00 ทุกข้อ และค่าความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.972 และค่าความเชื่อมั่นของสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.946 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการประเมินความความต้องการจำเป็นผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยเรียงตามความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2) ด้านติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 4) ด้านปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากผลการประเมินตนเอง 5) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 6) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา; ความต้องการจำเป็น

¹นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹Master of Education Program in Educational Administration, Northeastern University

²อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

²Lecturer of 1Master of Education Program in Educational Administration, Northeastern University

*Corresponding author e-mail: Pompam1883@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to: (1) examine the current and desirable conditions of internal quality assurance operation of schools under the Office of Provincial Learning Encouragement, Khon Kaen Province; and (2) assess the priority needs for developing internal quality assurance operations of these institutions. The sample consisted of 265 school administrators and teachers, selected using Yamane's formula with a margin of error of 0.05 through stratified random sampling. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire. The content validity index of the instrument was 1.00. The reliability coefficients were 0.972 for the current conditions and 0.946 for the desirable conditions. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and the priority needs index (PNI). The findings revealed that the overall current conditions of internal quality assurance operations were at a high level, while the desirable conditions were at the highest level. The priority needs for the development of internal quality assurance operations, ranked from highest to lowest importance, were as follows: (1) implementation in accordance with the educational management development plan of the institution; (2) monitoring and follow-up of operational outcomes to enhance institutional quality in compliance with educational standards; (3) formulation of an educational management development plan emphasizing quality aligned with educational standards; (4) improvement and development of educational quality based on self-assessment results; (5) evaluation and internal educational quality audit; (6) establishment of institutional educational standards; and (7) submission of self-assessment reports to the supervising agency.

Keywords: internal quality assurance; priority needs

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 เป็นเอกสารแม่บทที่กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศได้กำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และการประกันคุณภาพ มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562)

ตามประกาศ “กฎกระทรวงศึกษาธิการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561” การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประเมินผลติดตามและตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกกลไกควบคุมตรวจสอบระบบบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล (กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561, 2561)

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคมว่าผลผลิตของสถานศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2568)

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานประจำปีและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอก พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562) กรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ โดยกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องภายในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการประกันคุณภาพทางการศึกษาและเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ การประกันคุณภาพภายในจึงเป็น การประเมินผลติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา นั้น (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2568)

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2568 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้โดยที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ได้เปลี่ยนเป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน บัญญัติให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้มีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 กำหนดให้แต่ละแห่งจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศ ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ตามตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 จึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา โดยยึดหลักการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความเท่าเทียมและความเสมอภาคของการเข้าถึงการศึกษา โดยข้อ 4 มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ แบ่งออกได้ 3 ประเภท ดังนี้ 1) มาตรฐานการศึกษาสำหรับสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) มาตรฐานการศึกษาสำหรับสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง 3) มาตรฐานการศึกษาสำหรับสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2568).

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง เนื่องจากการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยตรง และจะทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งจะสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานที่เชื่อมโยงกับการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้อีกด้วย ทั้งนี้ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องมีการใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่มีความครอบคลุมชัดเจน สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด ซึ่งต้องสามารถสะท้อนคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนเกิดความมั่นใจว่าผู้เรียนจะได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นไปตามเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลกำหนด(กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2568)

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561, 2561)

จากการศึกษา สรุปผลการนิเทศ ติดตามการดำเนินงาน ตามแนวทางของสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ 2565 สำนักงาน กศน.จังหวัดขอนแก่น ในประเด็นการนิเทศ เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา พบว่าปัญหาอุปสรรคในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา คือ หลักเกณฑ์วิธีการในการประกันคุณภาพการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา คือ ควรมีการประชุมชี้แจง พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น, 2565)

ฉะนั้น ผู้บริหาร และครู จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมีการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับระบบและหลักเกณฑ์ รวมถึงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวมานั้น ผู้วิจัยในฐานะครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น จึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่นและศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่นส่งผลกระทบต่อพัฒนาสถานศึกษา เป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น นำไปปรับใช้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในจากสถานศึกษานำขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ไปปรับใช้ในการส่งเสริมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ช่วยยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครู จำนวน 610 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 634 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยในการแบ่งชั้นภูมิ และสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของแต่ละชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน และครู จำนวน 242 คน รวมทั้งสิ้น 265 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list) เกี่ยวกับ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่นจำนวน 7 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวมทั้งหมด 35 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้ (ตามแบบของ Likert 1976)

- ระดับที่ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด
- ระดับที่ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
- ระดับที่ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง
- ระดับที่ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย
- ระดับที่ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

2. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม

กับวัตถุประสงค์ (index of item - objective congruence: IOC) พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (สมบัติ ห้ายเรือคำ, 2552) ผลการตรวจสอบพบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับสูง และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

4. หากคุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) ผู้วิจัยดำเนินการนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเมืองนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัยกับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ศึกษา ทั้งในด้านบริบทของสถานศึกษา ลักษณะการบริหารจัดการ และการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของข้อมูล (contamination) และไม่ให้เกิดผลกระทบต่อ การเก็บข้อมูลจริง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา ครอนบาค (Alpha Coefficient Cronbach) ใช้เกณฑ์พิจารณาแบบสอบถาม ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) พบว่า ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.972 และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.946

5. นำผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งเพื่อตรวจสอบ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และปรับแก้ตามคำแนะนำ และจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) และส่งลิงก์แบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือน มกราคม พ.ศ. 2569

3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืน จำนวน 265 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่นมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ใช้ในแบบสอบถามที่ 2 มีกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.5 1-3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2,50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการประเมินความต้องการ
จำเป็นการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้
ประจำจังหวัดขอนแก่นสถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (สุวิมล ว่องวานิช,
2550)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของ
ข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม (Index of Item - Objective Congruence: IOC)หาค่าความเที่ยงของ
แบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา ครอนบาค (Alpha Coefficient Cronbach) ใช้เกณฑ์พิจารณา
แบบสอบถาม ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) พบว่า ค่าความเชื่อมั่น
(Reliability) ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.972 และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
0.946

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (Mean)
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการประเมินความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

3. สถิติในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถาม ใช้ค่า
IOC ค่าความเชื่อมั่น (Reality) ของแบบสอบถาม โดยการใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สัมประสิทธิ์ แอลฟา (C
- Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค Cronbach's Alpha Coefficient)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพ
ภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่
(Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปรากฏตามข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และ
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

สภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	23	8.68
ครู	242	91.32
รวม	265	100
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	182	68.68
ปริญญาโท	80	30.19

ปริญญาเอก	3	1.13
รวม	265	100
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดขอนแก่น		
ต่ำกว่า 6 ปี	64	24.15
6 – 10 ปี	56	21.13
มากกว่า 10 ปี	145	54.72
รวม	265	100

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีสถานะปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.68 และตำแหน่งครูจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 91.32 ระดับการศึกษา ระดับปริญญาเอกจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.13 ระดับปริญญาโท จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 30.19 ระดับปริญญาตรี จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 68.68 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่นต่ำกว่า 6 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 24.15 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ระหว่าง 6 - 10 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 21.13 และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น มากกว่า 10 ปีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 54.72

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ปรากฏตามข้อมูล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด ขอนแก่น	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.35	0.65	มาก	2	4.60	0.59	มากที่สุด	5
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.29	0.68	มาก	6	4.57	0.62	มากที่สุด	7
3. ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา	4.32	0.67	มาก	4	4.61	0.57	มากที่สุด	3
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา	4.33	0.65	มาก	3	4.60	0.59	มากที่สุด	6
5. ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.31	0.65	มาก	5	4.60	0.58	มากที่สุด	4
6. การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่ หน่วยงานต้นสังกัด	4.40	0.61	มาก	1	4.65	0.54	มากที่สุด	1
7. ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาจากผลการประเมินตนเอง	4.35	0.64	มาก	2	4.62	0.56	มากที่สุด	2
ค่าเฉลี่ย	4.34	0.65	มาก		4.61	0.58	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 สภาพปัจจุบันการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X} =$

4.40) รองมา คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}$ 4.35) และด้านปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากผลการประเมินตนเอง ($\bar{X}$ 4.35) และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.29)

สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X}$ = 4.65) รองมา คือ ด้านปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากผลการประเมินตนเอง ($\bar{X}$ 4.62) และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.57)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ปรากฏตามข้อมูลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด ขอนแก่น	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.35	0.65	มาก	4.60	0.59	มากที่สุด	0.057	5
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.29	0.68	มาก	4.57	0.62	มากที่สุด	0.065	3
3. ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา	4.32	0.67	มาก	4.62	0.60	มากที่สุด	0.069	1
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา	4.33	0.65	มาก	4.60	0.59	มากที่สุด	0.062	4
5. ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.31	0.65	มาก	4.60	0.58	มากที่สุด	0.067	2
6. การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่ หน่วยงานต้นสังกัด	4.40	0.67	มาก	4.65	0.54	มากที่สุด	0.057	5
7. ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาจากผลการประเมินตนเอง	4.35	0.64	มาก	4.62	0.56	มากที่สุด	0.062	4
ค่าเฉลี่ย	4.34	0.65	มาก	4.61	0.58	มากที่สุด	0.062	

จากตารางที่ 3 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่นโดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 0.062 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือด้านดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.069) รองลงมา คือ ด้านติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.067) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.065) ด้านปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากผลการประเมินตนเอง ($PNI_{Modified}$ = 0.062) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.062) ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากผลการประเมินตนเอง ($PNI_{Modified}$ = 0.062) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของ

สถานศึกษา($PNI_{Modified} = 0.057$) และด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด ($PNI_{Modified} = 0.057$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1 สภาพปัจจุบันการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยขั้นตอนที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่า ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นขั้นตอนที่แสดงถึงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน สอดคล้องกับแนวคิดของ W. Edwards Deming ในส่วนของขั้นตอนการปรับปรุงและสรุปผล (Act) เพื่อนำไปสู่การรายงานคุณภาพในทางกลับกัน ขั้นตอนที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุดคือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นขั้นตอน ต้นน้ำ หรือขั้นตอนการวางแผน (Plan) ตามวงจรคุณภาพ PDCA ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้สถานศึกษาจะมีความเข้มแข็งในการรายงานผลตามระเบียบ แต่ในกระบวนการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ที่ต้องเชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ยังเป็นจุดที่ต้องการพัฒนาเร่งด่วน สอดคล้องกับแนวคิดความต้องการจำเป็นของ สุวิมล ว่องวานิช (2550) ที่ระบุว่าความต้องการจำเป็นจะเกิดขึ้นเมื่อสภาพที่คาดหวังสูงกว่าสภาพที่เป็นจริงอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น จึงต้องการการส่งเสริมทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนเชิงรุก และการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ตอบโจทย์บริบทความต้องการของชุมชนและปัญหาจริงในพื้นที่ เพื่อให้การประกันคุณภาพเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) อย่างยั่งยืน

2. สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรในสถานศึกษามีความคาดหวังต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น และตระหนักถึงบทบาทของระบบดังกล่าวซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด อาจเนื่องมาจากกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) เป็นภารกิจที่มีกรอบระยะเวลา ขั้นตอน และรูปแบบที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนจากหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ สะท้อนแนวคิดด้านความรับผิดชอบต่อระบบ ในการบริหารจัดการศึกษา ในทางกลับกัน ด้านที่มีด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา แม้จะอยู่ในระดับมากที่สุดก็ตาม แต่ผลดังกล่าวสะท้อนว่ากระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นขั้นตอนต้นน้ำของระบบประกันคุณภาพ อาจยังต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม ทั้งในด้านทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล การเชื่อมโยงมาตรฐานสู่แผนปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความต้องการจำเป็นของ สุวิมล ว่องวานิช (2550) ซึ่งอธิบายว่าความต้องการจำเป็น

เกิดขึ้นเมื่อสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพที่เป็นจริงอย่างมีนัยสำคัญ การที่บุคลากรคาดหวังให้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาอยู่ในระดับสูงสุด แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในความสำคัญของการวางแผนที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา

นอกจากนี้ การใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการวัดสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Rensis Likert ซึ่งอธิบายว่ามาตราส่วนประมาณค่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการวัดความคิดเห็นและระดับการปฏิบัติของบุคคลในมิติต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถสะท้อนช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวังได้อย่างชัดเจน

ในขณะเดียวกัน การพิจารณาความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางพัฒนา ยังสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ของ สุวิมล ว่องวานิช (2550) ที่เน้นการวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap) ระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความต้องการจำเป็นการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ เฉลี่ยเท่ากับ 0.062 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ขณะที่ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด ผลการวิจัยในด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่า แม้สถานศึกษาจะมีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไว้แล้ว แต่กระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติจริงยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติและการติดตามกำกับอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของวงจรคุณภาพ PDCA ในขั้น Do และ Check ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ ส่งผลให้การดำเนินงานตามแผนต้องอาศัยความยืดหยุ่นและการปรับตัวสูง ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ W. Edwards Deming ที่เน้นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา กัลยาณี (2566) ที่พบว่าด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติและการติดตามตรวจสอบเป็นด้านที่มีความต้องการพัฒนาในระดับสูง ในขณะที่ด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีความเข้มแข็งในกระบวนการรายงานผล เนื่องจากเป็นภารกิจที่มีกรอบระยะเวลา ขั้นตอน และรูปแบบที่ชัดเจนจากหน่วยงานต้นสังกัด จึงสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม แม้ด้านนี้จะมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำ แต่ยังคงมีความสำคัญในฐานะกลไกสะท้อนคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิภู คหิณฑพงศ์ (2568) ที่พบว่าการดำเนินงานด้านรายงานผลมีระดับการปฏิบัติสูง แต่ควรพัฒนาเชื่อมโยงกับการใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนและปรับปรุงคุณภาพอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด

รองลงมาคือด้านการติดตามผลการดำเนินงาน และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าด้านการดำเนินงานตามแผนมีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด

1.2 ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่บุคลากรของสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนผู้รับผิดชอบโครงการและกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การเชื่อมโยงแผน และการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าด้านการจัดทำแผนและการติดตามผลยังเป็นประเด็นที่ต้องพัฒนา

1.3 ควรพัฒนากระบวนการจัดทำรายงานประจำปีหรือรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ให้มีการรวบรวม วิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมทั้งนำข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาใช้ในการปรับปรุงและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพภายในเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าด้านการรายงานมีระดับการปฏิบัติสูง แต่ยังคงเชื่อมโยงสู่การใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในด้านการดำเนินงานตามแผน การติดตามผล และการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ขณะที่ด้านการรายงานผลมีระดับการปฏิบัติสูง ดังนั้น การวิจัยในครั้งต่อไปควรมุ่งต่อยอดในประเด็นดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบหรือแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของสถานศึกษาที่สามารถนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อแก้ไขจุดอ่อนที่พบในด้านการดำเนินงานตามแผน ซึ่งมีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด

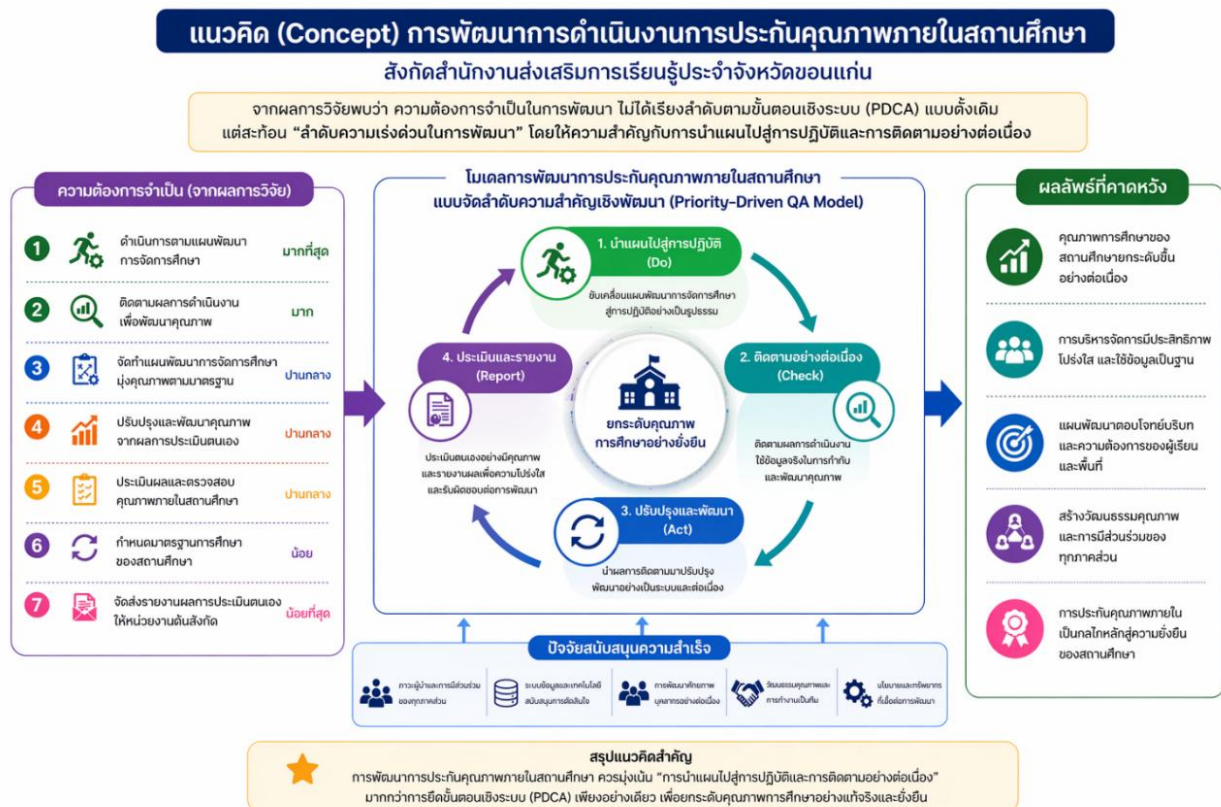
2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์หรืออิทธิพลของพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยเฉพาะในมิติของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การกำกับติดตาม และการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ เพื่ออธิบายปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานในด้านที่ยังต้องการพัฒนา

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อสร้างและทดลองใช้รูปแบบหรือคู่มือการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่เน้นการเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนา การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยครั้งนี้ในรูปแบบ “การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเชิงลำดับความสำคัญ” พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ไม่ได้เรียงตามขั้นตอนเชิงระบบแบบดั้งเดิม (PDCA) หากแต่สะท้อนลำดับความเร่งด่วนในการพัฒนาที่แตกต่างกัน โดยด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและการติดตามผล มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ขณะที่ด้านการ

กำหนดมาตรฐานและการรายงานผลมีความต้องการจำเป็นต่ำกว่า ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษามีความเข้มแข็งในขั้นตอนปลายน้ำ แต่ยังมีช่องว่างในกระบวนการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติและการติดตามผล ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน
ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่นี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในควรมุ่งเน้นการนำไปสู่การปฏิบัติและการติดตามอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการจัดลำดับความสำคัญเชิงพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาในบริบทจริง

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 23 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(11), 3-5.
- กรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2568). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และระเบียบกรมส่งเสริมการเรียนรู้ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2567* (เอกสารวิชาการที่ 01/2568). กระทรวงศึกษาธิการ.
- นิตยา กัลยาณี. (2566). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. สุวีริยาสาส์น.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2568, 14 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*, 142(39 ก).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 116(74 ก).

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(57 ก), 49–53.
- ระเบียบกรมส่งเสริมการเรียนรู้ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2567. (2567, 6 มีนาคม).
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ธรรมดาเพรส.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). *สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการศึกษา*. ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตตั้ง.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2566). *รายงานประจำปี 2566*. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น. (2565). *สรุปผลการนิเทศติดตามการดำเนินงานตามแนวทางของสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ 2565*. สำนักงาน กศน. จังหวัดขอนแก่น.
- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น. (2568). *แผนปฏิบัติการราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น.
- อภิภู คหิณฑพงศ์. (2568). *การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- Likert, R. (1970). The method of constructing an attitude scale. In M. Fishbein (Ed.), *Readings in attitude theory and measurement*. Wiley.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.